

UDC 378.012:[373.011.3-051:784]

DOI <https://doi.org/10.31470/2415-3729-2022-15-70-91>

Methodological Foundations of Studying the Issue of Future Voice Teachers' Artistic-Didactic Competence Formation

Guo Yanjun

Postgraduate student of the Department of Music Art and Choreography,

The state institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky»

✉ 26, Staroportofrankivska St., Odesa, Ukraine, 65020

E-mail: 1032899290@qq.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6309-680X>

Halyna Nikolai

Doctor of Sciences in Pedagogy (DSc), Professor,

Professor of the Department of Music Art and Choreography,

The state institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky»

✉ 26, Staroportofrankivska St., Odesa, Ukraine, 65020

E-mail: galanikolayi@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6751-1209>

Методологічні та методичні засади дослідження проблеми формування художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу

Го Яньцзюнь

аспірант кафедри музичного мистецтва і хореографії,

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,

✉ вул. Старoportofrankivська, 26, Одеса, Одеська область, 65000

Галина Юрїївна Ніколаї

доктор пед. наук, проф.,

професор кафедри музичного мистецтва і хореографії,

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний

університет імені К. Д. Ушинського»

✉ вул. Старопортофранківська, 26, Одеса, Одеська область, 65000

Abstract

The article reveals the issue of forming future voice teachers' artistic-didactic competence during their professional training at the university. Consequently, an important result of the latter is acquisition by the student of the artistic-didactic competence, which becomes one of the key competences in the process of fulfilling the functions of a voice teacher. **The purpose** of the article is to highlight methodological and methodical foundations of forming future voice teachers' artistic-didactic competence, in particular to justify the expediency of using certain principles and general scientific approaches with their concretization in the methodological plane. To achieve the aim of the scientific publication, a complex of theoretical **research methods** was used – general scientific (analysis, generalization, systematization, extrapolation) and specific scientific, in particular, retrospective and comparative analysis and pedagogical discourse, which helped to generalize scientific opinion on the methodological foundations of research in the field of music pedagogy and to clarify the ways of solving the task of forming future voice teachers' artistic-didactic competence. **The results.** In the course of a comparative and comparative analysis of the intelligence of Ukrainian and Chinese scientists, it was established that the specification of general scientific approaches and principles in the field of vocal teaching methods allows researchers to use a set of didactic principles, in particular of:

continuity, individualization of the educational process, integrity, scientificity, systematicity and consistency, visibility, the unity of the technical and artistic component of vocal art, etc. **Conclusions.** The article establishes that among the methodological foundations there should be singled out, first of all, anthropological, culturological, personal and dialogical approaches. The latter includes opportunities for interaction of the cultural-anthropological approaches as meeting and interpenetration of artistic and human, artistic-aesthetic and creative-volitional beginnings. The concretization of general scientific approaches and didactic principles in the methodical plane creates methodical foundations for the future voice teachers' artistic-didactic competence formation, in particular: the principle of continuity ensures preservation of performance traditions of academic vocals and methodical experience of their teaching; the principle of integrity allows considering formation of artistic-didactic competence in the unity of theoretical, methodological and artistic-performing aspects; the principle of scientificity directs development of the author's methods and their practical verification; the principle of consistency and systematicity in combination with the principle of accessibility provides a gradual complication of the content, methods and techniques of forming future voice teachers' artistic-didactic competence.

Keywords: methodological foundations, future voice teachers, artistic-didactic competence, music pedagogy.

References

1. Atamanchuk, O.M. (2020). Dydaktychna kompetentnist maibutnoho vchytelia matematyky yak osnova hotovnosti do realizatsii profesiinoi diialnosti [Didactic competence of the future teacher of mathematics as a basis of readiness for realization of professional activity]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchyi i zahalnoosvitnii shkoli*, 70 (1), 132-136 [in Ukrainian].

2. Van, Yatsziun (2018). *Metodyka formuvannia komunikatyvnoi kultury maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva v protsesi dyryhentsko-khorovoho navchannia* [Methodology of Formation of the Future Musical Art Teachers' Communicative Culture in the Process of Conductor-Choral Training]. *Extatnded abstract of candidate's thesis*. Sumy: Sumskiy derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni A. S. Makarenka [in Ukrainian].

3. Vasylevska-Skupa, L.P. (2014). *Formuvannia komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva* [Formation of communicative competence of future teachers of music art]. Vinnytsia: TOV «Planer» [in Ukrainian].

4. Havrilova, L.H. (2014). *Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv muzyky zasobamy multymediinykh tekhnolohii* [Formation of professional competence of future music teachers by means of multimedia technologies]. Kyiv: Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova [in Ukrainian].

5. Ho, Yantsziun (2021). *Sutnist, struktura ta zmist khudozhno-dydaktychnoi kompetentnosti maibutnikh vykladachiv vokalu* [The essence, structure and content of artistic and didactic competence of future vocal teachers]. *Muzychna ta khoreohrafichna osvita v konteksti kulturnoho rozvytku suspilstva: Materialy i tezy VII Mizhnarodnoi konferentsii molodykh uchenykh ta studentiv* (pp. 109-110). Odesa: PNPU imeni K. D. Ushynskoho [in Ukrainian].

6. Zhukova, O.A. (2019). *Dydaktychna systema formuvannia sotsialnoi kompetentnosti studentiv humanitarnykh spetsialnostei klasychnykh universytetiv zasobamy ihrovykh tekhnolohii* [Didactic system of formation of social competences of humanitarian students at classical universities through game technologies]. *Doctor's thesis*. Ternopil: Ternopilskiy natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni Volodymyra Hnatiuka [in Ukrainian].

7. Kabryl, K.V. (2013). Formuvannia tsinnisnykh kompetentnosti maibutnoho vchytelia muzyky u protsesi dyryhentsko-khorovoi pidhotovky [Formation of value competences of future music teacher in the process of conductor-choral training]. *Candidate's thesis*. Kyiv: Nats. akad. ped. nauk Ukrainy, In- t vyshch. Osvity [in Ukrainian].

8. Lobova, O.V. (2011). Dydaktyko-metodychna systema formuvannia osnov muzychnoi kultury molodshykh shkoliariv u protsesi zahalnoi muzychnoi osvity [Didactic and methodical system of shaping the basis for musical culture of primary schoolchildren as a part of musical education]. *Doctor's thesis*. Kyiv: Natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni M. P. Drahomanova [in Ukrainian].

9. Lupak, N.M. (2020). Formuvannia komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnykh uchyteliv mystetstva: zasady intermedialnoi tekhnolohii [Formation of communicative competence of future art teachers: principles of intermediate technology]. Ternopil [in Ukrainian].

10. Murovana, N.M. (2008). Pedahohichne kerivnytstvo rozvytkom profesiinoi kompetentnosti vchyteliv muzyky u pisladyplomnii osviti [Pedagogical management of Music teachers' professional competence development]. *Extatnded abstract of candidate's thesis*. Kyiv: Un-t menezhmentu osvity Akademii ped. nauk Ukrainy [in Ukrainian].

11. Nadler, S. (2006). Spinoza's Ethics -An Introduction. Cambridge, 2006.

12. Otych, O.M. (2008). Mystetstvo u rozvytku individualnosti pedahoha: istorychnyi i metodolohichnyi aspekty [Art in the development of teacher's personality: historical and methodological aspects]. Chernivtsi: Zelena Bukovyna [in Ukrainian].

13. Pastushenko, L.A. (2017). Pedahohichna tekhnolohiia rozvytku profesiinoi kompetentnosti maibutnykh uchyteliv muzychnoho mystetstva u vyshchykh mystetskykh navchalnykh zakladakh [Pedagogical technology of professional competence

development of future music art teachers at art institutions of higher education]. *Candidate's thesis*. Rivne: Rivn. derzh. hum. un-t. [in Ukrainian].

14. Provorova, Ye.M. (2010) *Komunikatyvna kompetentnist vchytelia muzyky: teoriia i tekhnolohiia* [Communicative competence of music teacher: theory and technology]. Kyiv [in Ukrainian].

15. Rudnytska, O.P. (2005). *Pedahohika: zahalna ta mystetska* [Pedagogy: General and Artistic]. Ternopil: Bohdan.

16. Tao, Zhui, Nikolai, H. (2021). *Metodychni zasady formuvannia khudozhno-pedahohichnoi maisternosti vykladacha vokalu* [Basic methodological principles of formation voice teacher's artistic-pedagogical proficiency]. *Innovatsiina pedahohika*, 37, 126–130. Retrieved from: <http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2021/37/27.pdf> [in Ukrainian].

17. Stepanova, L.V. (2018). *Metodyka formuvannia khudozhno-hermenevtychnoi kompetentnosti mahistriv muzychnoho mystetstva ta khoreohrafii* [Methodology of formation of musical art and choreography masters' artistic-hermeneutic competence]. *Candidate's thesis*. Sumy: Sumskiy derzh. ped. un-t im. A. S. Makarenka [in Ukrainian].

18. Ushynskiy, K.D. (1983). *Liudyna yak predmet vykhovannia. Sproba pedahohichnoi antropolohii. Vybrani pedahohichni tvory* [Man as a subject of education. Attempted pedagogical anthropology. Selected pedagogical works] (Vols. 1–2). (ss.192-471). Kyiv: Rad. Shkola [in Ukrainian].

19. Khmelevska, I.O. (2021). *Metodyka formuvannia intehralnoi kompetentnosti maibutnikh vykladachiv muzychnoho mystetstva ta khoreohrafii* [Methodology of integral competence formation in future musical art and choreography teachers]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Sumy: Sumskiy derzhavnyi pedahohichniy universytet imeni A. S. Makarenka [in Ukrainian].

20. Tszian, Khepin (2012). *Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia muzyky u protsesi*

samostiinoi navchalnoi diialnosti [Building professional competence of future teacher musicians in process of selfeducative activity (work)]. *Candidate's thesis*. Odesa: Pivdenoukr. nats. ped. un-t im. K. D. Ushynskoho [in Ukrainian].

21. Chzhou, Ye. (2020). Proiektuvannia fortepiannoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva do formuvannia khudozhno-emotsiinoho dosvidu shkoliariv [Projecting future music teachers' piano training for the formation of school students' artistic and emotional experience]. *Candidate's thesis*. Odesa: PNPU imeni K. D. Ushynskoho [in Ukrainian].

22. Shmyr, M.F. (2020). Dydaktychni osnovy realizatsii diialnisnogo pidkhodu v protsesi pidhotovky vchytelia inozemnoi movy [Didactic bases of realization of the activity approach in the process of preparation of a foreign language teacher]. *Doctor's thesis*. Ternopil [in Ukrainian].

Вступ

Педагогічна діяльність викладача вокалу відрізняється складним поєднанням дидактичних, технологічних і художньо-естетичних її аспектів, вимагає як методичної, так і виконавської вправності. У цьому контексті набуває актуальності дослідження проблеми формування художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу ще в стінах вишу в межах їхньої фахової підготовки. Важливим результатом останньої вважаємо набуття здобувачем саме художньо-дидактичної компетентності, яка стає однією з ключових у процесі реалізації функцій викладача вокалу.

Зауважимо, що сутнісний зміст запропонованого нами поняття «художньо-дидактична компетентність» включає семантичні поля двох його складових – дидактичної та художньої, а його аналіз потрібно здійснювати в річищі компетентнісного підходу. У загальному вигляді дидактичну компетентність викладача характеризуємо як конгломерат теоретичних знань і методичної підготовленості до

виконання професійних завдань, як його здатність здійснювати педагогічну діяльність за фахом в нетипових умовах.

Стосовно іншої складової досліджуваного феномену наголосимо, що термін «художній» часто використовується українськими дослідниками як синонімічний поняттю «мистецький». Проте слід пам'ятати про таку важливу характеристику категорії художнього, як його діалектичний зв'язок з естетичним. З одного боку, естетичне складає основу художнього, а з другого – естетичне становить більш загальну категорію, оскільки характеризує різномірні сфери людської життєдіяльності. Не слід забувати і про те, що в художньому творі естетичне подвоюється – в природі, в матеріальній культурі і в людині естетичне виявляється у формі, а в художньому творі воно наявне й у формі, й у змісті. Спільними для феноменів художнього та естетичного вважаємо й їх емоційні та раціонально-логічні початки, інтеграція яких (завдяки низці психологічних процесів сприймання, пізнання, оцінювання та перетворення) відбувається в емоційному інтелекті.

У наших попередніх розвідках було встановлено, що художньо-дидактична компетентність дозволяє викладачу вокалу доцільно вибудовувати взаємодію з іншими суб'єктами освітнього процесу, адекватно інтерпретувати художні образи, розвивати власний творчий потенціал і творчий потенціал студентів, досконало розробляти потрібний дидактичний матеріал і застосовувати його у власній педагогічній практиці (Го, 2021).

Мусимо визнати, що наявні суперечності між потребами держави і соціуму у висококваліфікованих викладачах-вокалістах, які озброєні художньо-дидактичними компетентностями, а також необхідністю наукового обґрунтування відповідної підготовки та практичною відсутністю відповідного методологічного і методичного інструментарію для її (проблеми) вирішення. Тому

обґрунтування методологічних і методичних засад формування означеного феномену саме на часі. Актуальність нашої статті підтверджується наявністю численних публікацій як з проблем формування дидактичної компетентності, так і стосовно художньої компоненти підготовки майбутніх викладачів вокалу.

Результати аналізу значного корпусу наукових праць засвідчили активізацію розвідок щодо дидактичної компетентності в українському дослідницькому просторі на початку двадцять першого століття. Зауважимо, що компетентністний підхід до обґрунтування ефективної підготовки майбутніх викладачів і вчителів музичного мистецтва використовується у різноманітних контекстах. Так, професійну компетентність майбутніх учителів музики досліджують Л. Гаврілова (2014), Н. Мурована (2008), Л. Пастушенко (2017), Цзян Хепін (2012) та ін.; проблеми формування комунікативної компетентності вчителів мистецьких спеціальностей вивчають Л. Василевська-Скупа (2014), Н. Лупак (2020), Є. Проворова (2010), соціальної – О. Жукова (2019), ціннісних компетентностей – К. Кабріль (2013), художньо-герменевтичної компетентності – Л. Степанова (2018), а інтегральної – Хмелевська І. О. (2021).

У той же час увагу до професійного становлення викладача-музиканта в контексті художньо-естетичної діяльності приділяють такі науковці, як Ван Лу (2021), Тао Жуй і Г. Ніколаї (2021), Чжоу Є. (2020), а дидактичні можливості різних навчальних дисциплін у формуванні особистості фахівця досліджували О.М. Атаманчук (2020), О.А. Жукова (2019), О.В. Лобова (2011), М.Ф. Шмир (2020) та ін. Проте проблема формування художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу ще не знайшла свого вирішення у наукових розвідках. Отже, актуальність означеної проблеми, потреба її конкретизація у полі музичної педагогіки, зокрема вокальної, є беззаперечною.

Мета статті полягає у висвітленні методологічних і

методичних засад формування художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу, зокрема обґрунтування доцільності використання окремих принципів і загальнонаукових підходів із їх конкретизацією у методичній площині.

Матеріал і методи досліджень

Для реалізації мети наукової публікації використано комплекс теоретичних дослідницьких методів – загальнонаукових (аналіз, узагальнення, систематизація, екстраполяція) та конкретнаукових, зокрема порівняльно-зіставного, ретроспективного і компаративного аналізу та педагогічного дискурсу, за допомогою яких узагальнено наукову думку стосовно методологічних засад досліджень у сфері музичної педагогіки, уточнено їх прогностичний потенціал у площині вокальної педагогіки, а також конкретизовано методичні засади вирішення проблеми формування художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу.

Результати та їх обговорення

Оскільки методологія складається з системи принципів, підходів і способів побудови теоретичної та організації практичної діяльності, у визначенні методологічних засад дослідження проблеми формування художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу першочерговим завданням стають пошуки відповідних принципів і підходів. Зазвичай поняття «принцип» (походить від латинського слова *principium* – основа, початок), трактується як вихідне положення певної наукової теорії, що обґрунтовує її зміст і визначає напрями і способи вивчення предмета розвідок. Принципи найбільш загального, абстрактного рівня виступають центральними поняттями наукової теорії конкретної галузі й репрезентують положення, котрі розповсюджуються на всі досліджувані явища і процеси. Конкретизація принципів у практичній площині перетворює їх на нормативи, що регламентують діяльність.

Порівняльно-зіставний аналіз широкого загалу наукової літератури засвідчив наявність думки про те, що побудова наукової теорії здійснюється за допомогою методологічних і евристичних принципів. Узагальнення теоретичних пошуків науковців гуманітарної галузі дозволило дійти висновків про те, що методологічні принципи існують у єдності логічних та інтуїтивних, емпіричних та раціональних початків наукової теорії. Подальший їх детальний розгляд засвідчив таке.

Логічні інструменти використовуються, по-перше, задля встановлення зв'язку між базовими та додатковими поняттями теорії через їх дефініцію; по-друге – задля дедуктивного виведення із вихідних посилок (законів) наслідків (закономірностей); по-третє, задля індуктивного підтвердження виведених закономірностей через емпіричну перевірку.

Стосовно інтуїтивних початків теорії слід згадати пропозиції Спінози щодо інтелектуальної інтуїції як здатності до безпосереднього осягнення сутності речей (простих істин, з яких починається процес дедукції), що стає іманентним критерієм істинності, яка є мірилом і самої себе і неправди так само, як світло виявляє і саме себе і навколишню темряву. Крім того, Спіноза у своїй натуралістичній моделі пізнання виокремлює такі контекстуальні оператори, як геометричний (теорема та її доказ), логічний (посилання та висновок), каузальний (причина та слідство), метафізичний (сутність та існування) і теологічний (сила і потенція Бога). Останній має особливо важливе значення для розуміння характеру мотивацій моральних дій суб'єкта в етиці Спінози: жодний одиничний елемент його філософської системи (модус, окрема людина) не може претендувати на необхідність свого існування без участі більш значущого метафізичного чи теологічного оператора – субстанції чи Бога (Nadler, 2006).

Емпіричні й раціональні початки теорії складають відповідно її експериментальний базис, що постачає первинну інформацію, на якій ґрунтується певна система абстрактних понять і тверджень, та теоретичну основу, що ґрунтується на розумових, логічних міркуваннях, які слугують для узагальнення і систематизації значного масиву емпіричної інформації. Проміжною ланкою екстраполяції теоретичних здобутків педагогічних теорій у практичну площину можуть служити, на нашу думку, методичні засади конкретних освітніх процесів, зокрема – формування художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу. У цьому зв'язку не можна оминати ще один інструмент теоретичного дослідження у сфері мистецької освіти – дискурс, що не контролюється жорсткими правилами логіки, а спирається на аналогії, порівняння, евристичні міркування, художні образи тощо.

Результати компаративного аналізу міжнародної наукової думки показали, що серед методологічних засад досліджень у сфері музичної освіти і мистецтва зазвичай виокремлюють науково-педагогічні підходи. Саме вони дозволяють не тільки надати сутнісні характеристики досліджуваних явищ і процесів у площині музичної педагогіки, але й спрогнозувати шляхи їх розвитку.

З'ясовано, що останнім часом світоглядна і гносеологічна, а також теоретична та практична орієнтація освіти на людину як головну мету й цінність актуалізує в педагогічній науці *антропологічний підхід*. Він зумовлюється змістом антропології як науки про людину, її сутність, характер, поведінку, властивості, культурний, соціальний та фізичний розвиток. Отже, антропологію сьогодні трактують як науку про індивідуальні та соціальні властивості людини, які еволюціонують під впливом середовища, що оточує.

Результати ретроспективного аналізу засвідчили, що у своєму розвитку антропологічний підхід часто базується на контраверсійних позиціях. Так, в межах біологізаторського

напрямку антропологічного підходу такі науковці, як А. Гелен, П. Гольбах, Е. Кассіер, Ж. Ламетрі, Ш. Монтеск'є визнавали людину за символічну тварину, біологічно недостатню істоту, котра була змушена задля виживання створювати штучне середовище побутування. Такий підхід акцентує в людині тваринні доміанти, які виявляються в її агресивності, егоїзмі, у розвиненому інстинкті мисливця. За означеним підходом інтелектуалізація агресивності перетворює людину на «мавпу з гранатою», чому, на нашу думку, може протистояти науково-мистецька парадигма освіти.

З'ясовано, що у своєму розвитку антропологічний підхід часто базується на контраверсійних позиціях. Оскільки культура стає важливим фактором виокремлення людини з тваринного світу, прибічники *культурно-антропологічного* підходу вбачають головну відмінність людини від тварини в її здатності створювати культуру та ставати її носієм. Філософська антропологія розглядає людину як істоту вільну, самостійну, здатну до самовизначення й самореалізації, а також проголошує «людський вимір» одним з інструментів філософського осмислення світового порядку. Існує думка, що в епіцентрі педагогічної антропології знаходиться «цілісна людина в її становленні у процесі соціалізації та виховання, механізми та етапи цього саморуху, джерела саморуху й розвитку, що розглядаються через призму педагогічного цілепокладання» (Отич, 2008: 185)

Методологічним прекурсором для нашого дослідження можуть також слугувати постулати християнської антропології. Ще засновник української педагогічної науки Костянтин Ушинський стверджував, що людина є духовним феноменом. У фундаментальній праці «Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології» він підкреслював, що духовний розвиток особистості не може відбутися без віри, оскільки вона завжди залишається

первинною силою людського життя (Ушинський, 1983). Саме вона як постійне тяжіння людини визначає її життя, світогляд, прагнення і дії. Процес віроосвічення триває все життя людини, формуючи в неї справжні духовно-моральні цінності й здатність їх реалізації. На думку К. Ушинського, віра досягається любов'ю, зокрема, духовною любов'ю до досконалого (там само). Вважаємо, що прагнення до досконалого на пряму пов'язано також з естетичним вихованням засобами мистецтва, найдоступнішим і найефективнішим засобом якого є спів. Отже антропологічний підхід стає важливим знаряддям нашого дослідження.

У пошуках властивих методологічних підходів до вирішення проблеми формування художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу неможливо оминати *особистісний підхід*, основою розробки якого в педагогіці стали психологічні теорії особистості гуманістичної психології, А. Маслоу, Р. Мей, К. Роджерса, які стали розглядати особистісні сенси як індивідуальне відображення дійсності, причому, за умови їх усвідомлення, вони здатні перетворюватись на цінності особистості. Екстраполяція означених положень психології на педагогічну площину дозволяють стверджувати, що саме вони скеровують науковців на пошуки шляхів забезпечення умов для розвитку внутрішніх сил та можливостей особистості, у цілому – дозволять визначити за провідну особистісну парадигму освіти.

У цьому зв'язку наголосимо на методологічному значенні для наших розвідок твердження Оксани Рудницької про те, що «в умовах переходу до особистісної парадигми освіти примат став надаватися розвитку самобутності суб'єкта навчально-виховного процесу як надпредметного результату, досягненню якого підпорядковуються всі змістові та процесуальні компоненти освітньої системи» (Рудницька, 2005: 27). Важливо, що в цьому випадку відбувається

переосмислення форм і методів організації освітнього процесу, оволодіння його предметним змістом, який із самоцілі стає засобом розвитку внутрішнього світу особистості. Такому олюдненню знання сприяє розкриття у процесі формування художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу цілісної, гармонійної картини світу, що наповнена яскравими емоціями, естетичними оцінками, в якій повноцінно відображуються явища культури і мистецтва.

Результати подальшого наукового дискурсу дозволяють стверджувати, що наприкінці минулого століття одним із пріоритетних підходів у дослідженнях щодо мистецької освіти стає *діалогічний*. Означене явище зумовлено як діалогічною природою мистецтва, так і сутністю художнього спілкування-діалогу. У цьому випадку діалог виступає у кількох іпостасях: віртуальний діалог з автором і героями мистецького твору; міжособистісний діалог на предмет мистецтва; внутрішній діалог, що включає як процеси осмислення та інтеріоризації художньо-естетичних вражень, так і вироблення позиції щодо мистецтва взагалі або конкретних артефактів. Наголосимо, що саме діалогічний підхід містить в собі можливості взаємодії культурологічного й антропологічного підходів (людина в культурі та культура в людині) як зустрічі та взаємопроникнення двох світів – художньо-мистецького та людського.

У методологічному плані цікавими для наших розвідок можуть стати постулати дисертаційного дослідження О. Лобової «Дидактико-методична система формування основ музичної культури молодших школярів у процесі загальної музичної освіти». Серед методологічних і методичних засад, які розглянуто на чотирьох ієрархічних рівнях, виокремлено положення філософії освіти, теорії музичної культури, антропологічний, культурологічний, аксіологічний і системний підходи (філософський рівень); гуманістичні, особистісно орієнтовані та розвивальні

педагогічні концепції, а також система педагогічних принципів (загальнопедагогічний рівень); діяльнісний і структурно-функціональний підходи, семіотично-комунікативна концепція, різноманітні теорії ігор, ідеї та принципи дидактики та методики музичної освіти (дидактико-методичний рівень). Четвертий, нормативний, найбільш конкретний рівень містить документацію, що регламентує створення навчально-методичного ресурсу музичної освіти (Лобова, 2011).

У ході порівняльно-зіставного та компаративного аналізу розвідок українських і китайських науковців встановлено, що конкретизація загальнонаукових підходів і принципів у сфері методики викладання вокалу дозволяє дослідникам використовувати комплекс дидактичних принципів, зокрема: наступності, індивідуалізації освітнього процесу, цілісності, науковості, систематичності та послідовності, наочності, єдності технічної та художньої складової вокального мистецтва тощо. Доведено, що принцип наступності у процесі формування художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу забезпечує збереження виконавських традицій академічного вокалу та методичного досвіду їх викладання. Принцип індивідуалізації вокальної підготовки загострює увагу викладача до психофізіологічних особливостей, співочих здібностей, до рівня музичної виучки здобувачів, до індивідуального підбору методичних прийомів тощо.

Дотримання принципу цілісності дозволяє розглянути формування художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу в єдності теоретичного і практичного аспектів, художньої та технічної складових, методичних надбань світових вокальних шкіл. Принцип науковості спрямовує викладача на дослідження у сфері вокальної педагогіки, музичної психології, охорони голосу, на міждисциплінарні розвідки щодо співочого голосу та процесу голосоутворення, на розроблення авторських методик і практичної їх перевірки тощо.

Уважаємо, що серед методичних засад формування художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу принцип послідовності та систематичності скеровує увагу останніх на послідовне формування вокально-технічних навичок та систематичний розвиток необхідних якостей співочого голосу, а у поєднанні з принципом доступності забезпечує поступове ускладнення змісту, прийомів і методів вокальної підготовки здобувачів. Необхідно також брати до уваги принцип наочності, що дозволяє здобувачам співвідносити результати власних вібраційно-м'язових відчуттів з еталонним вокально-педагогічним показом викладача, причому з урахуванням принципу єдності технічної та художньої складової вокального мистецтва.

Висновки

1. Серед методологічних засад вирішення проблеми формування художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу в першу чергу слід виокремлювати антропологічний, культурологічний, особистісний і діалогічний підходи. Останній містить в собі можливості взаємодії культурологічного й антропологічного підходів як зустрічі та взаємопроникнення мистецького та людського, художньо-естетичного та креативно-вольового початків.

2. Конкретизація загальнонаукових підходів і дидактичних принципів (наступності, індивідуалізації освітнього процесу, цілісності, науковості, систематичності та послідовності, наочності, єдності технічної та художньої складової вокального мистецтва) у методичній площині створюють методичні засади формування художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу, зокрема: принцип наступності забезпечує збереження виконавських традицій академічного вокалу та методичного досвіду їх викладання; принцип цілісності дозволяє розглянути формування художньо-дидактичної

компетентності майбутніх викладачів вокалу в єдності теоретичного, методичного і художньо-виконавського аспектів; принцип науковості спрямовує на розроблення авторських методик і їх практичну перевірку; принцип послідовності та систематичності у поєднанні з принципом доступності забезпечує поступове ускладнення змісту, прийомів і методів формування художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу.

Література

1. Атаманчук О.М. Дидактична компетентність майбутнього вчителя математики як основа готовності до реалізації професійної діяльності *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі*. Запоріжжя : КПУ, 2020. № 70. Т. 1. С. 132-136.

2. Ван Лу. Підготовка майбутніх магістрів музичного мистецтва до формування художньо-естетичного світосприйняття особистості засобами фортепіанної музики : дис. ... доктора філософії. Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. Одеса, 2021. 291 с.

3. Василевська-Скупа Л. П. Формування комунікативної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва: монографія. Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2014. 208 с.

4. Гаврілова Л. Г. Формування професійної компетентності майбутніх учителів музики засобами мультимедійних технологій: монографія. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. 404 с.

5. Го Яньцзюнь. Сутність, структура та зміст художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу. *Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства: Матеріали і тези VII Міжнародної конференції молодих учених та студентів (м. Одеса 04-05 листопада 2021 р.)*. Т. 2. Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2021. С. 109–110.

6. Жукова О. А. Дидактична система формування соціальної компетентності студентів гуманітарних

спеціальностей класичних університетів засобами ігрових технологій : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.09 – теорія навчання. Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2019. 555 с.

7. Кабриль К. В. Формування ціннісних компетентностей майбутнього вчителя музики у процесі диригентсько-хорової підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Нац. акад. пед. наук України, Ін-т вищ. освіти. Київ, 2013. 200 с.

8. Лобова О. В. Дидактико-методична система формування основ музичної культури молодших школярів у процесі загальної музичної освіти : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ, 2011. 507 с.

9. Лупак Н. М. Формування комунікативної компетентності майбутніх учителів мистецтва: засади інтермедіальної технології : монографія Тернопіль : Підручники і посібники, 2020. 452 с.

10. Мурована Н. М. Педагогічне керівництво розвитком професійної компетентності вчителів музики у післядипломній освіті : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.06. Ун-т менеджменту освіти Академії пед. наук України. Київ, 2008. 20 с.

11. Nadler S. Spinoza's Ethics – An Introduction. Cambridge, 2006.

12. Отич О. М. Мистецтво у розвитку індивідуальності педагога: історичний і методологічний аспекти : монографія. Чернівці : Зелена Буковина, 2008. 455 с.

13. Пастушенко Л. А. Педагогічна технологія розвитку професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у вищих мистецьких навчальних закладах : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Рівн. держ. гум. ун-т. Рівне, 2017. 244 с.

14. Проворова Є. М. Комунікативна компетентність вчителя музики: теорія і технологія: монографія. Київ, 2010. 180 с.

15. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька. Тернопіль: Навчальна книга «Богдан», 2005. 360 с.

16. Тао Жуй, Ніколаї Г. Методичні засади формування художньо-педагогічної майстерності викладача вокалу. *Інноваційна педагогіка*. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 37. С. 126-130. Режим доступу: <http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2021/37/27.pdf>).

17. Степанова Л. В. Методика формування художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. Суми, 2018. 269 с.

18. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології. *Вибрані педагогічні твори*: у 2 т. Т. 1. : Теоретичні проблеми педагогіки. К.: Рад. шк., 1983. С. 192-471.

19. Хмелевська І. О. Методика формування інтегральної компетентності майбутніх викладачів музичного мистецтва та хореографії : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Сумський держ. пед. університет імені А. С. Макаренка. Суми, 2021. 20 с.

20. Цзян Хепін. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя музики у процесі самостійної навчальної діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Південноукр. нац. пед. ун-т імені К. Д. Ушинського. Одеса, 2012. 200 с.

21. Чжоу Є. Проектування фортепіанної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до формування художньо-емоційного досвіду школярів : дис. ... доктора філософії : 014 / ПНПУ імені К.Д. Ушинського, Одеса, 2020. 295 с.

22. Шмир М. Ф. Дидактичні основи реалізації діяльнісного підходу в процесі підготовки вчителя іноземної мови : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.09. Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Тернопіль, 2020. 496 с.

Го Яньцзюнь, Ніколаї Г.Ю.

Методологічні та методичні засади дослідження проблеми формування художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу

Анотація

Стаття присвячена актуальній проблемі формування художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу ще в стінах вишу в межах їхньої фахової підготовки. Важливим результатом останньої вважаємо набуття здобувачем саме художньо-дидактичної компетентності, яка стає однією з ключових у процесі реалізації функцій викладача вокалу.

Мета статті полягає у висвітленні методологічних і методичних засад формування художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу, зокрема обґрунтування доцільності використання окремих принципів і загальнонаукових підходів із їх конкретизацією у методичній площині.

Для реалізації мети наукової публікації використано комплекс теоретичних дослідницьких методів – загальнонаукових (аналіз, узагальнення, систематизація, екстраполяція) та конкретнонаукових, зокрема порівняльно-зіставного, ретроспективного і компаративного аналізу та педагогічного дискурсу, за допомогою яких узагальнено наукову думку стосовно методологічних засад досліджень у сфері музичної педагогіки, уточнено їх прогностичний потенціал у площині вокальної педагогіки, а також конкретизовано методичні засади вирішення проблеми формування художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу.

Встановлено, що серед методологічних засад вирішення проблеми формування художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу в першу чергу слід виокремлювати антропологічний, культурологічний, особистісний і діалогічний підходи. Конкретизація загальнонаукових підходів і дидактичних принципів (наступності, індивідуалізації освітнього процесу, цілісності, науковості, систематичності та послідовності,

наочності, єдності технічної та художньої складової вокального мистецтва) у методичній площині створюють методичні засади формування художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу.

Ключові слова: методологічні та методичні засади, майбутні викладачі вокалу, художньо-дидактична компетентність, музична педагогіка.